

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА НАВЧАННЯ

УДК 159.942:159.925

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14705342>

Формування екологічних цінностей у здобувачів освіти засобами проєктно-дослідницької діяльності

Толочко Світлана Вікторівна

доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання, Національна академія педагогічних наук України, вул. М. Берлинського, 9, м. Київ, 04060, тел.: (044) 455-53-38, <https://orcid.org/0000-0002-9262-2311>

Васюк Оксана Вікторівна

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України, вул. Героїв Оборони, 15, м. Київ, 04655, тел. (044) 527-82-42, <https://orcid.org/0000-0003-0926-7599>

Прийнято: 03.01.2025 | Опубліковано: 16.01.2025

Анотація У статті здійснено аналіз проєктно-дослідницької діяльності як ефективного засобу формування екологічних цінностей у здобувачів освіти та обґрунтування її практичного значення в підготовці фахівців соціономічних професій. Розкрито теоретичні основи екологічної освіти, описано методологічні підходи до організації проєктної діяльності, а також представлені успішні

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

приклади реалізації таких підходів у освітньому процесі. Робота спрямована на окреслення перспектив удосконалення педагогічної практики з метою сприяння сталому розвитку суспільства. Для досягнення поставленої мети й визначених завдань були застосовані такі методи: теоретичні: теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел; порівняння, узагальнення; дедуктивний, індуктивний; системний, формалізацію; ідеалізацію; емпіричні: педагогічне спостереження, узагальнення педагогічного досвіду. Результати. Охарактеризовано проєктно-дослідницьку діяльність як дієвий інструмент розвитку екологічної свідомості, оскільки вона дозволяє здобувачам освіти активно долучатися до аналізу та розв'язання екологічних проблем. Представлено методологію впровадження проєктно-дослідницької діяльності з основою на використанні інтерактивних та практико-орієнтованих методів навчання (ситуативного аналізу, рольових ігор, майстер-класів та тренінгів. Аргументовано роль цифрових технологій у формуванні екологічних цінностей завдяки можливості доступу до інтерактивних навчальних матеріалів, візуалізації даних та участі у глобальних екологічних проєктах. Наведено приклади використання онлайн-курсів та вебінарів, геоінформаційних систем, віртуальної та доповненої реальності, електронних інтерактивних посібників. Виокремлено ефективні інструменти моніторингу й оцінювання здійснення проєктно-дослідницької діяльності під час формування екологічних цінностей у майбутніх фахівців соціономічних професій: методики самооцінювання, кількісні показники якісні дослідження. Підсумовано, що проєктно-дослідницька діяльність дозволяє не лише формувати екологічні цінності, а й готувати здобувачів освіти до вирішення складних соціальних завдань у професійній діяльності.

Ключові слова: екологічні цінності, заклад вищої освіти, студент, формування, навчальні дисципліни, соціономічні професії.

**Formation of environmental values in students
through project and research activities**

Svitlana Tolochko

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, chief researcher of the laboratory of extracurricular education Institute of Problems on Education of the NAES of Ukraine, 04060, Kyiv, 9 M. Berlinsky St., <https://orcid.org/0000-0002-9262-2311>

Oksana Vasyuk

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Associate Professor on Department of Pedagogy, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, 03041, Kyiv, 15 Heroiv Oborony, <https://orcid.org/0000-0003-0926-7599>

***Abstract.** The article analyzes project and research activities as an effective means of forming environmental values in students and substantiates their practical importance in the training of specialists in socio-economic professions. The theoretical foundations of environmental education are revealed, methodological approaches to the organization of project activities are described, and successful examples of the implementation of such approaches in the educational process are presented. The work is aimed at outlining the prospects for improving pedagogical practice in order to promote sustainable development of society. To achieve the goal and objectives, the following methods were used: theoretical: theoretical analysis and synthesis of literary sources; comparison, generalization; deductive, inductive; systematic, formalization; idealization; empirical: pedagogical observation, generalization of pedagogical experience. Results. The project-research activity is characterized as an effective tool for the development of environmental awareness, as it allows students to actively engage in the analysis and solution of environmental problems. The methodology for implementing project and research activities*

based on the use of interactive and practice-oriented teaching methods (situational analysis, role-playing games, workshops, and trainings) is presented. The role of digital technology in the formation of environmental values is argued through the possibility of access to interactive learning materials, data visualization, and participation in global environmental projects. Examples of the use of online courses and webinars, geographic information systems, virtual and augmented reality, and electronic interactive manuals are given. Effective tools for monitoring and evaluating the implementation of project and research activities in the formation of environmental values in future specialists in socio-economic professions are highlighted: self-assessment methods, quantitative indicators, and qualitative research. It is summarized that project and research activities allow not only to form environmental values, but also to prepare students to solve complex social problems in their professional activities.

Keywords: *environmental values, higher education institution, student, formation, academic disciplines, socio-economic professions.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасне суспільство стикається із численними викликами, пов'язаними із забезпеченням екологічної рівноваги та сталого розвитку. Зростання екологічних загроз вимагає від кожного громадянина усвідомлення важливості збереження довкілля, формування екологічної культури та дотримання принципів екологічної відповідальності. Особливу роль у цьому процесі відіграють фахівці соціономічних професій, адже їхня професійна діяльність часто передбачає безпосередню взаємодію із суспільством і вплив на його свідомість. Формування екологічних цінностей у здобувачів освіти – один із ключових аспектів сучасної педагогіки, який сприяє підготовці майбутніх фахівців до виконання їхньої ролі в умовах глобальних екологічних викликів. Ефективним інструментом для цього є проєктно-дослідницька діяльність, що дозволяє не лише засвоїти теоретичні

знання, але й застосувати їх на практиці, розвиваючи екологічну свідомість, критичне мислення та відповідальність.

Особливістю підготовки фахівців соціономічних професій є потреба інтеграції екологічних компонентів у їхню освітню траєкторію. Здобувачі освіти повинні не лише розуміти важливість екологічних цінностей, але й активно сприяти їхньому поширенню в суспільстві через свою професійну діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування екологічних цінностей у здобувачів освіти засобами проектно-дослідницької діяльності є актуальною темою сучасної педагогіки та екологічної освіти. Наявні дослідження висвітлюють теоретичні й практичні аспекти цього процесу, пропонуючи різні підходи та технології. Значну увагу проблемам екологічної освіти та формування екологічних цінностей приділено в роботах Н. Анацької [1], яка досліджує взаємозв'язок знань і життєво-ціннісних орієнтацій сучасної людини, наголошуючи на необхідності інтеграції екологічної свідомості в освітній процес. Аналогічно, А. Крамаренко [8] аналізує теорію і практику формування екологічних цінностей у майбутніх учителів початкової школи, що може бути адаптовано до соціономічних професій. В. Лазаренко [9] розглядає формування суспільної екологічної цінності через біхевіористичний підхід, що може бути корисним для розробки моделей екологічного виховання. Зі свого боку Л. Морозова, А. Бондарчук і Ю. Варук [10] досліджують роль екологічних цінностей у формуванні екологічної культури особистості. Додатково С. Орденів [11] аналізує вплив глобалізаційних процесів на екологічну свідомість, акцентуючи на необхідності її розвитку у здобувачів освіти.

І. Бех [3] та Т. Кома, О. Ігумнова і А. Руденко [7] акцентують на аксіологічних аспектах особистісно-професійного становлення, що є ключовим у формуванні екологічних цінностей майбутніх фахівців соціономічних професій. Вони зазначають, що ефективність цього процесу залежить від здатності викладачів адаптувати сучасні технології навчання до реальних потреб суспільства. Інші

дослідники, як-от І. Бартнева [2], звертають увагу на екологічно-орієнтовану педагогіку, яка сприяє формуванню екокультурної компетентності. Її роботи висвітлюють ефективність інтерактивних методів навчання, зокрема проєктної діяльності, як засобу розбудови екологічної культури.

У наших попередніх дослідженнях [15, 17] розглядаються інноваційні підходи до формування екологічної компетентності здобувачів освіти, зокрема через використання гейміфікації та проєктної діяльності. Означені праці демонструють успішний досвід упровадження інтегрованих екологічних проєктів, які розвивають як особистісний потенціал здобувачів освіти, так і їхню соціальну відповідальність [18]. Важливим аспектом є також інтеграція проєктної діяльності в освітній процес. Роботи Н. Вовк, І. Вікторенко та І. Федь [4], а також О. Войтовича, І. Войтовича та В. Білецького [5] висвітлюють переваги використання проєктних технологій для розвитку екологічної свідомості. Вони наголошують, що проєктна діяльність сприяє закріпленню теоретичних знань через практичне застосування, стимулюючи критичне мислення та відповідальність. Праці І. Іскерського [6] є особливо актуальними в умовах сучасних викликів, таких як воєнний стан, який впливає на професійну підготовку фахівців. Він наголошує на важливості адаптації освітніх підходів для забезпечення ефективного формування екологічних цінностей у здобувачів соціономічних професій.

Огляд літератури демонструє, що формування екологічних цінностей засобами проєктно-дослідницької діяльності є багатоаспектним процесом, що вимагає інтеграції педагогічних, соціально-психологічних та екологічних підходів. Наступні розділи роботи розкриватимуть методологічні засади й практичні рекомендації щодо впровадження цієї діяльності в освітній процес.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Здійснення ґрунтовних досліджень питань використання проєктно-дослідницької діяльності як ефективного засобу формування екологічних цінностей у здобувачів освіти засвідчує

певну розробленість означеного. Зі свого боку це викликає увагу до питання перспектив удосконалення педагогічної практики з метою сприяння сталому розвитку суспільства. З огляду на це в роботі розкриємо ще недостатньо вирішену проблему імплементації проектно-дослідницької діяльності в професійну підготовку фахівців соціономічних професій у процесі формування екологічних цінностей у здобувачів освіти.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою цього дослідження є аналіз проектно-дослідницької діяльності як ефективного засобу формування екологічних цінностей у здобувачів освіти та обґрунтування її практичного значення в підготовці фахівців соціономічних професій. У статті розкрито теоретичні основи екологічної освіти, описано методологічні підходи до організації проектної діяльності, а також представлені успішні приклади реалізації таких підходів у освітньому процесі. Ця робота спрямована на окреслення перспектив удосконалення педагогічної практики з метою сприяння сталому розвитку суспільства. Для досягнення поставленої мети й визначених завдань були застосовані *такі методи*: теоретичні: теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел; порівняння, узагальнення; дедуктивний, індуктивний; системний, формалізацію; ідеалізацію; емпіричні: педагогічне спостереження, узагальнення педагогічного досвіду.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Формування екологічних цінностей у сучасному освітньому просторі набуває особливого значення в умовах глобалізаційних викликів та екологічних криз. Екологічні цінності є складовою світоглядної культури, яка спрямована на усвідомлення значущості природного середовища для життєдіяльності людини та суспільства загалом (Н. Анацька [1]). Вони формують екологічну культуру особистості, визначають її поведінкові орієнтири й готовність до відповідального ставлення до природи (Л. Морозова, А. Бондарчук, Ю. Варук

[10]). Екологічні цінності виступають важливим компонентом професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій, адже соціальна робота, психологія, педагогіка та інші соціономічні напрями діяльності передбачають активну взаємодію з людьми, які потребують формування екологічної свідомості. Згідно з дослідженнями В. Лазаренка [9], сучасні підходи до формування суспільної екологічної цінності мають базуватися на біхевіористичних принципах, що забезпечують ефективну трансформацію індивідуальної свідомості через зміну поведінкових моделей.

Формування екологічних цінностей у здобувачів освіти базується на застосуванні інноваційних педагогічних технологій, які поєднують традиційні та інтерактивні форми навчання. Зокрема, використання проєктно-дослідницької діяльності сприяє інтеграції теоретичних знань і практичних навичок, формує в здобувачів освіти відповідальність за власну діяльність і результати її впливу на довкілля (О. Войтович, І. Войтович, В. Білецький [5]).

Застосування методологічного підходу аксіологічної педагогіки (Т. Комар, О. Ігумнова, А. Руденок [7]) дозволяє акцентувати увагу на ціннісному потенціалі екологічної культури особистості, сприяючи розвитку емоційно-ціннісного ставлення до природи. У межах цього підходу важливим є врахування індивідуальних психологічних особливостей здобувачів освіти, їхніх соціокультурних потреб і ціннісних орієнтацій (Д. Отич [12]). Іншим важливим методологічним підходом є екопсихологічний, який розглядає формування екологічних цінностей через призму впливу природного середовища на психічний і емоційний стан особистості (С. Орденів [11]). Цей підхід акцентує увагу на важливості створення освітнього середовища, яке стимулює екологічну самосвідомість та мотивацію до екологічно орієнтованої діяльності.

Проєктно-дослідницька діяльність є ефективним інструментом формування екологічних цінностей, оскільки забезпечує активну участь здобувачів освіти у

вирішенні реальних екологічних проблем. Згідно з С. Толочко [15], цей підхід стимулює розвиток критичного мислення, командної роботи, навичок комунікації та відповідального ставлення до результатів діяльності. Одним із практичних аспектів використання проєктної технології є залучення здобувачів освіти до розробки екологічних проєктів, спрямованих на поліпшення стану довкілля в локальних громадах. Наприклад, екологічні акції, проєкти з озеленення міських територій або дослідження екологічного стану водойм сприяють формуванню в учасників почуття відповідальності за стан довкілля (З. Філончук [19]).

Проєктно-дослідницька діяльність також сприяє інтеграції екологічного виховання в освітній процес, забезпечуючи міждисциплінарний підхід до навчання. Це дозволяє здобувачам освіти не лише отримувати знання з екології, але й розвивати практичні навички, які стануть у пригоді у їхній професійній діяльності (О. Юрчик [20]). Проєктно-дослідницька діяльність є дієвим інструментом розвитку екологічної свідомості, оскільки вона дозволяє здобувачам освіти активно долучатися до аналізу та розв'язання екологічних проблем. Важливим елементом цього процесу є поєднання теоретичного навчання з практичними завданнями, які сприяють усвідомленню екологічних викликів сучасності. Завдяки роботі над проєктами учасники здобувають досвід застосування знань у реальних умовах, що сприяє глибшому розумінню екологічних проблем та їхніх причин. Розроблення екологічно орієнтованих проєктів передбачає застосування міждисциплінарного підходу, який включає екологічну, соціальну, економічну та етичну складові. Це сприяє комплексному формуванню екологічних цінностей, які стають важливою частиною світогляду майбутніх фахівців соціономічних професій.

Методологія впровадження проєктно-дослідницької діяльності ґрунтується на використанні інтерактивних та практико-орієнтованих методів навчання. Основними етапами реалізації означених проєктів є низка таких.

1. **Вибір тематики проєкту.** Тематика має бути актуальною, пов'язаною з реальними екологічними викликами регіону чи країни. Наприклад, це можуть бути проєкти з вивчення стану місцевих екосистем, аналізу рівня забруднення чи розробки програм утилізації відходів.

2. **Формування групи учасників.** Ефективність роботи забезпечується командним підходом, який дозволяє враховувати різні погляди і компетенції здобувачів освіти.

3. **Розроблення плану дій.** На цьому етапі визначаються мета, завдання, методи дослідження та очікувані результати.

4. **Виконання дослідження.** Учасники проводять практичні дослідження, використовуючи сучасні методи аналізу, інструменти та технології.

5. **Репрезентація результатів.** Отримані результати обговорюються в академічному середовищі, що сприяє формуванню комунікативних навичок та критичного мислення.

6. **Рефлексія.** Після завершення проєкту проводиться аналіз досягнень, виявлення труднощів та оцінка результатів.

Ефективність застосування проєктно-дослідницької діяльності підтверджується низкою наукових досліджень. Н.Анацька [1], зокрема, зазначає, що така діяльність сприяє розвитку екологічної культури як складової життєвої компетентності. Н. Вовк, І. Вікторенко та І. Федь [4] наголошують на важливості інтеграції екологічної тематики у позашкільну освіту, що дозволяє підсилити навчальні досягнення. Крім того, результати емпіричних досліджень, проведених І. Іскерським [6], свідчать про значне підвищення рівня екологічної обізнаності серед здобувачів освіти, які брали участь у проєктах екологічного спрямування. Учасники відзначають формування не лише екологічних знань, але й позитивного ставлення до природи та відповідального ставлення до екологічних викликів.

Сучасна проектно-дослідницька діяльність не може обійтися без застосування цифрових технологій. Вони відкривають нові можливості для збору, аналізу та представлення даних, що особливо актуально в умовах глобалізації та диджиталізації освіти. Наприклад, використання геоінформаційних систем (ГІС) дозволяє створювати інтерактивні карти екологічних проблем, а платформи для онлайн-співпраці полегшують командну роботу.

У підготовці фахівців соціономічних професій (педагогів, психологів, соціальних працівників тощо) особливе значення набуває формування екологічних цінностей, які впливають на професійну етику, соціальну відповідальність і здатність до впровадження принципів сталого розвитку в суспільство. Проектно-дослідницька діяльність у цьому контексті виступає не лише засобом формування екологічної свідомості, а й платформою для розвитку професійних компетентностей. Проектно-дослідницька діяльність майбутніх фахівців соціономічних професій відрізняється інтеграцією гуманітарних і природничих знань. Організація таких проєктів передбачає акцент на соціальному аспекті екологічних проблем, морально-етичному компоненті, міждисциплінарному підході. Так, соціальний аспект екологічних проблем виявляється в аналізі впливу екологічних умов на якість життя окремих груп населення. Морально-етичний компонент забезпечує формування в здобувачів освіти усвідомлення важливості дотримання етичних норм у взаємодії з природою та суспільством. Міждисциплінарний підхід реалізовується завдяки поєднанню знань із соціології, педагогіки, психології, екології та права.

Основними етапами організації проектно-дослідницької діяльності майбутніх фахівців соціономічних професій є низка таких.

1. **Постановка проблеми.** Наприклад, виявлення зв'язку між екологічним станом території та рівнем соціального благополуччя її мешканців.

2. **Розроблення дослідницького плану.** Визначення методів аналізу (інтерв'ю, анкетування, екологічний моніторинг).

3. **Практична реалізація.** Проведення досліджень, розробка рекомендацій для соціальних груп або громад.

4. **Репрезентація результатів.** У форматі круглих столів, соціальних акцій або навчальних вебінарів.

У формуванні екологічних цінностей фахівців соціономічних професій ефективним інструментом розвитку комунікативних і аналітичних компетентностей виступають інтерактивні методи. Основні з них включають ситуативний аналіз, рольові ігри, майстер-класи та тренінги, а саме: *ситуативний аналіз*. Розгляд кейсів, що демонструють наслідки нехтування екологічними нормами в соціальних установах (наприклад, шкодочинність неякісної води в дитячих садках); *рольові ігри* (скажімо, моделювання конфліктів між екологічними активістами та промисловими компаніями); *майстер-класи та тренінги* (проведення тренінгів з екологічної грамотності для здобувачів освіти із залученням експертів).

Соціально орієнтовані проєкти дозволяють майбутнім фахівцям соціономічних професій реалізувати свої професійні знання та одночасно сприяти екологічному вихованню громади. Доцільно навести приклади означених проєктів.

Підготовка тренінгів для різних груп населення. Наприклад, «Екологічна освіта для молодих сімей» чи «Вплив екологічного середовища на розвиток дітей».

Реалізація акцій на місцевому рівні. Організація заходів з покращення інфраструктури міських парків, зон відпочинку, дитячих майданчиків тощо.

Створення просвітницьких матеріалів. Розроблення буклетів, відеороликів або інформаційних кампаній, які популяризують екологічні цінності.

Проектно-дослідницька діяльність формує екологічну свідомість та сприяє розвитку ключових компетентностей майбутніх фахівців соціономічних професій: комунікативної, емпатії та етичної чутливості, організаційних навичок. *Комунікативна компетентність* пов'язана зі здатністю з ефективного й доречного спілкування з іншими людьми, використання відповідних мовних, невербальних і

соціальних засобів. Завдяки взаємодії з різними соціальними групами здобувачі освіти розвивають здатність ефективно доносити інформацію. *Емпатія та етична чутливість* як розуміння емоційного стану іншої людини та співпереживання їй стосується когнітивних та емоційних реакцій людини на переживання іншого. Тож участь у соціальних ініціативах дозволяє краще зрозуміти потреби громади. *Організаційні навички* – це здатність з ефективного управління часом, ресурсами та завданнями, пов'язані з досягненням певних цілей. Планування та реалізація проєктів сприяють розвиткові лідерських якостей і здатності працювати в команді.

Однак, як і будь-який інший процес, упровадження проєктної діяльності має певні виклики та водночас несе перспективи. До *викликів* означеного процесу нами віднесено недостатнє розуміння важливості екологічної тематики серед здобувачів освіти; обмежені ресурси для реалізації масштабних проєктів; недостатній досвід педагогів у використанні інтерактивних методів. Серед *перспектив* упровадження проєктно-дослідницької діяльності в освітньому процесі з професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічних професій доцільно назвати такі: інтеграція цифрових технологій у проєктну діяльність, розширення партнерств між освітніми закладами та громадськими організаціями, залучення до проєктів міжнародного досвіду, зокрема, через програми обміну.

Зростаюча актуальність екологічної освіти обумовлює необхідність використання сучасних інструментів і технологій у підготовці майбутніх фахівців соціономічних професій. Такі підходи сприяють засвоєнню знань, формуванню в здобувачів освіти стійких екологічних цінностей, які стають основою їхньої професійної та особистої діяльності. Так, цифрові технології відіграють ключову роль у формуванні екологічних цінностей завдяки можливості доступу до інтерактивних навчальних матеріалів, візуалізації даних та участі у глобальних екологічних проєктах.

Основні напрями інтеграції цифрових інструментів включають: *онлайн-курси та вебінари* (використання платформ Coursera, EdX чи локальних освітніх ресурсів для проведення курсів з екологічної грамотності); *геоінформаційні системи (ГІС)* (навчання роботи з ГІС для аналізу екологічних проблем на місцевому та глобальному рівнях); *віртуальну й доповнену реальність* (створення навчальних симуляцій, що імітують екологічні ситуації (наприклад, зміни клімату чи забруднення водойм); *електронні інтерактивні посібники* (розроблення мультимедійних матеріалів для вивчення екологічних тем).

Упровадження елементів гри в освітній процес сприяє активізації пізнавальної діяльності та залученню студентів до вирішення екологічних проблем (С. Толочко [15]). До ефективних форм гейміфікації належать навчальні ігри, екологічні квести, рейтингові системи. Деталізуємо їх у наступній частині статті: *навчальні ігри* (наприклад, симуляції, у яких студенти розробляють екологічні політики для уявних міст чи компаній); *екологічні квести* (завдання, що передбачають вирішення проблем через пошук інформації, аналіз екологічних ситуацій та прийняття рішень); *рейтингові системи* (мотивація здобувачів освіти шляхом створення конкурсів, у яких оцінюється їхній внесок у вирішення екологічних проблем). Соціальні мережі є потужним інструментом популяризації екологічних цінностей та залучення студентів до екологічних ініціатив. До найбільш поширених підходів належать просвітницькі кампанії (створення та розповсюдження інформаційних матеріалів через Instagram, Facebook, TikTok), платформи громадянської науки (наприклад, участь у проєктах iNaturalist чи Zooniverse, які залучають користувачів до збору та аналізу екологічних даних), відеоконтент (використання YouTube для демонстрації екологічних кейсів, тренінгів чи презентації результатів проєктів).

У сучасних умовах світової глобалізації особливого значення набуває залучення міжнародних практик у підготовку фахівців соціономічних професій, що сприяє формуванню в здобувачів глобального екологічного мислення. Основні

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

напрями інтеграції – це програми академічної мобільності, зокрема участь студентів у програмах обміну, таких як Erasmus+, для вивчення досвіду європейських країн. Важливими є міжнародні екологічні конкурси як заохочення до участі в конкурсах і грантових програмах, що підтримують екологічні ініціативи. Доцільним стає залучення закордонних експертів для проведення відкритих лекцій і тренінгів з участю іноземних фахівців.

Ефективне впровадження сучасних технологій та інструментів у формування екологічних цінностей потребує конкретних практичних моделей. Нині досить розповсюдженим є **проект «Зелений університет»**. Розроблення та реалізація ініціатив, спрямованих на покращення екологічної інфраструктури закладів освіти можливе через зменшення споживання енергії, організацію сортування відходів тощо. Значущими стають також **соціальні тренінги**. Наприклад, тренінг «Екологічне лідерство для молоді» спрямований на розвиток навичок командної роботи та репрезентації екологічних ініціатив. Під час освітнього процесу доцільним є впровадження **інтегрованих навчальних програм** через включення екологічних тем у дисципліни, що формують фахові компетентності майбутніх соціологів. Використання сучасних технологій у формуванні екологічних цінностей потребує чіткого моніторингу й оцінювання. До ефективних інструментів означеного процесу належать методики самооцінювання, зокрема анкетування студентів для виявлення їхнього ставлення до екологічних питань. Також доречними є кількісні показники через аналіз результатів участі в екологічних заходах (наприклад, обсяг зібраних відходів чи кількість проведених тренінгів). До того ж використовуються і якісні дослідження завдяки інтерв'ю зі студентами щодо систематичних змін у їхній екологічній свідомості.

Сучасні технології та інструменти є важливими чинниками у формуванні екологічних цінностей майбутніх фахівців соціологічних професій. Їхнє ефективне використання дозволяє інтегрувати екологічну освіту в професійну підготовку,

стимулюючи розвиток соціальної відповідальності та екологічної свідомості. Використання таких підходів сприяє формуванню компетентних фахівців, здатних упроваджувати принципи сталого розвитку у своїй професійній діяльності та суспільному житті.

Висновки. Отже, теоретико-методологічні основи формування екологічних цінностей у здобувачів освіти є багатограним і багатоаспектним процесом, що вимагає інтеграції різних підходів та інструментів. Використання проєктно-дослідницької діяльності як ключового методу сприяє ефективному поєднанню теоретичних знань і практичних навичок, формує у здобувачів освіти відповідальність, екологічну свідомість та готовність до вирішення екологічних проблем у професійній діяльності. Проєктно-дослідницька діяльність у підготовці майбутніх фахівців соціономічних професій виступає багатофункціональним інструментом. Вона дозволяє не лише формувати екологічні цінності, а й готувати здобувачів освіти до вирішення складних соціальних завдань у професійній діяльності. Упровадження проєктно-дослідницької діяльності в освітній процес сприяє формуванню екологічних цінностей та підготовці здобувачів освіти до ефективного вирішення професійних завдань у майбутньому. Реалізація таких проєктів забезпечує становлення особистостей, здатних усвідомлено впливати на екологічну культуру суспільства та сприяти його сталому розвитку.

Список використаних джерел

1. Анацька Н. В. Екологічна освіта: знання і життєво-ціннісні орієнтації сучасної людини : дис...канд. філос. наук. Київ, 2016. 220 с.
2. Бартнєва І. О. Екологічно-орієнтована педагогіка як чинник формування екокультурної компетентності майбутніх учителів. *Інноваційна педагогіка*. 2019. № 19. С. 31–34. <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-19-1-6>

3. Бех І. Духовне становлення особистості: сучасні виховні реалії. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2019. № 23 (1). С. 4–15.
4. Вовк Н., Вікторенко І., Федь І. Реалізація проєктної технології навчання в системі позашкільної освіти. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2021. Вип. 16. С. 109–121.
5. Войтович О., Войтович І., Білецький В. Підготовка майбутніх учителів до використання проєктної технології в освітньому процесі. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*. 2022. № 14(46). С. 18–23.
6. Іскерський І. Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічних професій в умовах воєнного стану. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2024. № (2(12)). С. 20–29. [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(12\).2024.315001](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(12).2024.315001)
7. Комар Т., Ігумнова О., Руденок А. Розділ 3. Соціально-психологічні засади особистісно-професійного становлення майбутнього фахівця соціономічного профілю: аксіологічний аспект. *Теоретичні та методичні аспекти соціальної діяльності* : монографія / відп. ред. Л. О. Данильчук, Л. І. Романовська. Хмельницький : ФОП Цюпак А.А., 2020. Т. 3. С. 89–129.
8. Крамаренко А.М. Формування екологічних цінностей майбутніх учителів початкової школи: теорія і практика: монографія. Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2014. 379 с.
9. Лазаренко В.І. Сучасні передумови формування суспільної екологічної цінності за біхевіористичним підходом. *Агроекологічний журнал*. 2022. № 2. С. 118–123. DOI: <https://doi.org/10.33730/2077-4893.2.2022.263327>
10. Морозова Л. П., Бондарчук А. О., Варук Ю. С. Роль екологічних цінностей у формуванні екологічної культури особистості. *Молодий вчений*. 2017. № 11. С. 46–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_11_14

11. Орденів С. С. Формування екологічної свідомості в умовах глобалізації. *Вісник НАУ*. 2021. № 2 (34). С. 46–50. URL: <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/VisnikPK/article/view/16314/23504>
12. Отич Д. Екологічна самосвідомість особистості як психологічний феномен. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 12 : Психологічні науки*. 2020. Вип. 11 (56). С. 87–94. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2020.11\(56\).08](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2020.11(56).08)
13. Романова Г. М. Підготовка викладачів вищих економічних навчальних закладів до проектування навчальних технологій як наукова та практична проблема. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. 2012. № 27 (41). С. 464–473.
14. Толочко С. В. Визначення аксіологічних засад формування екологічної компетентності школярів. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2021. № 25 (2). С. 160–172. DOI <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2021-25-2-160-172>
15. Толочко С. В. Інноваційні технології формування компетентності здобувачів освіти: від гейміфікації до проєктної діяльності. *Вісник освіти та науки*. 2023. № 4(10). С. 710–725. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-4\(10\)-710-725](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-4(10)-710-725)
16. Толочко С. В. Екологічна культура в структурі полікультурної особистості здобувачів освіти. *Суспільство та національні інтереси*. 2024. № 4 (4). С. 670–683. [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-4\(4\)-670-683](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-4(4)-670-683)
17. Толочко С. В., Бордюг Н. С. Екологічна компетентність учнів у контексті подолання екологічних наслідків війни : монографія. Київ: Компринт, 2024. 160 с. <https://doi.org/10.32405/978-617-8171-93-3-2024-160>
18. Толочко С. В. Розвиток особистісного потенціалу учнівської молоді під час виконання проєктів екологічного спрямування. *Теоретико-методичні проблеми*

виховання дітей та учнівської молоді. 2024. № 28. Кн. 2. С. 173–186.

<https://doi.org/10.32405/2308-3778-2024-28-2-173-186>

19. Філончук З.В. Інтегровані проекти. Екологічна безпека та сталий розвиток: навч.-метод. посіб. Харків: ВГ «Основа», 2018. 160 с.

20. Юрчик О.В. Впровадження проектної технології в навчальний процес : навч. посіб. Хмельницький: НВО №5 ім. С.Єфремова, 2015. 88 с.